

Sprawozdanie merytoryczne z działalności Fundacji Akcja 2009

Projekty zostały zrealizowane przy wsparciu udzielonym przez:

- Islandię, Liechtenstein i Norwegię ze środków Mechanizmu Finansowego Europejskiego Obszaru Gospodarczego, Norweskiego Mechanizmu Finansowego oraz budżetu Rzeczypospolitej Polskiej w ramach Funduszu dla Organizacji Pozarządowych.
- Europejski Fundusz na rzecz Integracji Obywateli Państw Trzecich
- Urząd m. ST. Warszawy

O FUNDACJI AKCJA

Fundacja Akcja powstała w maju 2002 roku i od tego czasu zajmuje się prowadzeniem szeropojętego poradnictwa rodzinnego. Fundacja jest organizacją pożytku publicznego, co oznacza, że każdy podatnik może przekazać 1% swojego podatku na potrzeby prowadzonego przez nas poradnictwa poprzez wpisanie nazwy i KRS Fundacji w odpowiednią rubrykę rocznego zeznania podatkowego. Fundacja dotychczas zajmowała się prowadzeniem poradnictwa na rzecz osób osadzonych w zakładach karnych, by ułatwić im bezpieczny powrót na wolność. Przekazywane w naszym poradniku dla osób opuszczających zakłady karne informacje o prawach i uprawnieniach, oraz możliwych problemach, które mogą pojawić się po opuszczeniu zakładu karnego ułatwiają adaptację społeczną i pomagają uniknąć powrotu na drogę przestępczą. Od momentu powstania prowadzimy, jako jedyna organizacja w Polsce profesjonalne poradnictwo prawne i psychologiczne dla mężczyzn przeżywających problemy rodzinne w punktach konsultacyjnych w Warszawie, Krakowie, Katowicach i Poznaniu, oraz ogólnopolskie poradnictwo mailowe i telefoniczne. Coraz częściej mówi się o tym, że mężczyźni gorzej znoszą kryzys rodzinny, głębiej go przeżywają i trudniej jest im pogodzić się z jego skutkami. Szczególnie jeśli w konsekwencji rozstania tracą, bądź mają utrudniony kontakt ze swoimi dziećmi. Dlatego w tych kilku miastach działają prowadzone przez psychologów grupy wsparcia dla mężczyzn w kryzysie rodzinnym i poradnictwo prawne prowadzone przez doświadczonych adwokatów. Dla mężczyzn przeżywających problemy rodzinne w 2002 roku został również stworzony portal poradniczy www.wstroneojca.pl, którzy odwiedza średnio 3000 osób dziennie i ma ok. 4500 stałych, zarejestrowanych użytkowników.

Fundacja od niedawna zajmuje się również poradnictwem dla obcokrajowców w Polsce. Stworzyliśmy dla nich wielojęzyczny portal poradniczy www.familylaw.pl. Dzięki portalowi obywatele krajów angielskojęzycznych, hiszpańskojęzycznych, rosyjskojęzycznych, krajów arabskich, oraz obywatele Ukrainy, Białorusi i Wietnamu w swoich ojczystych językach mogą zapoznać się z zasadami działania prawa rodzinnego w Polsce, oraz z typowymi zwyczajami i normami obowiązującymi w polskich rodzinach. Projekt ten ma pomóc cudzoziemcom w Polsce w integracji z naszym społeczeństwem.

W najbliższym czasie planujemy również uruchomić poradnictwo rodzinne dla małżeństw mieszanych, to jest małżeństw cudzoziemców z obywatelami polskimi.

Fundacja od początku prowadzi też lobbing na rzecz zmian ustawodawczych wyrównujących szansę obojga rodziców na pełnoprawną wychowawczo więź z dzieckiem po rozwodzie lub rozstaniu w wypadku związku nieformalnego. Naszym sukcesem jest w tej mierze przekonanie ustawodawcy do wprowadzenia poprawki w nowym kodeksie rodzinnym i opiekuńczym umożliwiającej sprawowanie opieki wspólnej, zwanej też naprzemienną po rozstaniu, jeśli oboje rodzice będą w stanie sporządzić tzw. plan wychowawczy.

Obecnie jesteśmy w trakcie prowadzenia kampanii społecznej "Nawet po rozwodzie jesteście mi potrzebni oboje" opartej o spocie video ilustrującym sytuację dziecka pozbawionego kontaktu z jednym rodzicem. Kampanii służy też strona www.rodzina.sos.pl która zawiera informacje o możliwości bezkonfliktowego rozstania z poszanowaniem praw dziecka do kontaktu z obojgiem rodziców. Dzięki kampanii chcemy uświadomić Polakom, że istnieją już instrumenty prawne umożliwiające takie rozstania, oraz że dzięki planom wychowawczym stosowanym z powodzeniem od lat w wielu krajach, można precyzyjnie określić sposób sprawowania władzy rodzicielskiej, tak

by w przyszłości nie było to źródłem konfliktu.

Realizowaliśmy w powyższym zakresie następujące projekty:

W 2002 roku dzięki dotacji Fundacji St. Batorego powstał internetowy portal www.wstroneojca.pl Portal dziś notuje w granicach 2,5 - 3 tys. odwiedzin dziennie i ma ponad 4500 stałych użytkowników. Doradcy współpracujący z serwisem udzielają porad prawnych i psychologicznych.

w Latach 2002 do 2004 Fundacja wydawała i dystrybuowała w całej Polsce Poradnik dla Osób opuszczających zakłady karne

W 2003 roku Fundacja dystrybuowała książkę Tata.pl poradnik dla mężczyzn przeżywających problemy rodzinne.

W 2004 roku Fundacja wydała i dystrybuowała książkę Zerwane Więzi, która zawiera relacje ojców, którym odebrano możliwość wychowywania swoich dzieci.

Od 2006 roku dzięki dotacjom m.st. Warszawy Fundacja prowadzi stacjonarne poradnictwo dla mężczyzn w kryzysie rodzinnym w postaci indywidualnych, osobistych spotkań z doradcą prawnym i psychologiem w biurze Fundacji.

Od 2007 roku dzięki dotacji z Funduszu Współpracy i Funduszu dla Organizacji Pozarządowych Fundacja realizuje projekt Rozwój poradnictwa dla mężczyzn przeżywających konflikt rodzinny oraz rzecznictwo interesów tej grupy wobec wymiaru sprawiedliwości.

Poza działalnością poradniczą Fundacja prowadzi również lobbing na rzecz zmian ustawodawczych w zakresie prawa rodzinnego, oraz monitoring instytucji publicznych w zakresie stosowania niedyskryminacyjnych przepisów i procedur działania

W 2009 roku Fundacja rozpoczęła poradnictwo rodzinne dla cudzoziemców projektem portalu www.familylaw.pl finansowanym przez Europejski Fundusz na Rzecz Integracji Obywateli Państw Trzecich

GENEZA REALIZOWANYCH PROJEKTÓW

Zmiany społeczno kulturowe, jakie zaszły w ostatnich kilkunastu latach w Polsce sprawiają, że przed mężczyznami-ojcami pojawiają się nowe wyzwania. Zwiększona aktywność kobiet na rynku pracy sprawia, że to na mężczyzn, ojców coraz częściej spada współodpowiedzialność za wychowanie dzieci. Niestety mężczyźni, którzy przecież wyrosli w innym realiach kulturowych nie zawsze gotowi są gotowi podjąć to wyzwanie, brak im często wzorców odpowiedzialnego rodzicielstwa, bo krótko mówiąc, nie odziedziczyli po wcześniejszym pokoleniu. Również współczesnym kobietom, żonom i matkom, które podlegają coraz silniejszej społecznej presji „robienia kariery” trudniej jest dziś godzić życie rodzinne z zawodowym. Konsumpcyjny styl życia i pogoń za wartościami materialnymi i sukcesem sprawił, że przestrzeń związku kobiety i mężczyzny zaczyna dziś przenikać rywalizacja. Prowadzi to niestety do problemów w uzgodnieniu wspólnego kierunku rozwoju rodziny i w efekcie do kryzysu. Jaskrawym przejawem tych problemów jest zwiększająca się z roku na rok liczba rozwodów. W ostatnich kilku latach można mówić o jej lawinowym wzroście. W 2008 roku orzeczono ponad 80 000 rozwodów, podczas gdy w 2005 roku o 30 000 mniej. W ostatnich latach powstało wiele programów skierowanych do kobiet, które mają pomóc im przejść przez ten trudny okres, niestety działa się to wobec kompletnego braku usług doradczych skierowanych do mężczyzn, którzy ze względu na specyficzną rolę, jaką pełnią w rodzinie (wraz z jej społecznymi, prawnymi i psychologicznymi uwarunkowaniami) również wymagają fachowego i specjalistycznego wsparcia.

Z problemem rozpadu małżeństwa wiąże się niestety również bardzo bolesny problem oddzielenia dzieci pochodzących ze związku małżeńskiego od ojców. Niestety, jak wynika ze statystyk Ministerstwa Sprawiedliwości tylko mniej więcej 5% ojców uzyskuje bezpośrednią pieczę nad swoim potomstwem po rozwodzie. Nie jest to jednak najbardziej jaskrawy przykład oddzielania dzieci od ojców, trzeba bowiem przyznać, że mężczyźni cały czas dość rzadko występują o przejęcie bezpośredniej opieki nad dzieckiem w procesie rozwodowym. Istną plagą zaś jest zjawisko nieuzasadnionego ograniczania kontaktów ojca z dzieckiem po rozwodzie (w sytuacji gdy dziecko zamieszkuje przy matce). Dzieje się tak często nawet pomimo ustalenia przez sąd sposobu tych kontaktów. Na gruncie polskiego prawa ograniczanie kontaktów jednego rodzica z dzieckiem przez drugiego rodzica nie jest przestępstwem, nie ma więc skutecznego sposobu by kontakty te egzekwować. Ograniczanie tych kontaktów jest często przedłużeniem konfliktu, który doprowadził do rozwodu, a rodzice prowadząc ze sobą walkę, tracą z pola widzenia dobro dziecka. Dla dziecka zaś kontakt z obojgiem rodziców, nawet pomimo rozwodu jest sprawą niezwykle istotną. Ta sytuacja, a więc ograniczanie kontaktów, jest z kolei często tłem do kolejnego problemu, jakim jest niealimentacja. Nie spełnianie obowiązku alimentacyjnego wobec nieletnich dzieci jest w świetle polskiego prawa przestępstwem, ale mimo to mężczyźni, w źle rozumianej zemście na byłej małżonce, za utrudnianie im kontaktu z dzieckiem często nie płacą alimentów, narażając się na bardzo poważne konsekwencje, włącznie z karą pozbawienia wolności. Chęć odwetu na byłym współmałżonku jest silniejsza od kary, jaka może w konsekwencji mężczyznę spotkać. Mężczyźni niezwykle często sygnalizują również potrzebę społecznej kontroli nad sposobem wydatkowania alimentów na dzieci, mają bowiem poczucie, że pieniądze przez nich wyasygnowane nie służą zaspokajaniu potrzeb dzieci.

Z zarysowanej powyżej analizy problemów wynika, że mężczyźni na skutek kryzysu⁴

rodzinnego napotykać w Polsce na realne bariery. Stało się to geneza podejmowanych przez Fundację Akcja działań.

Fundacja Akcja od 2002 roku prowadzi więc działania na rzecz poradnictwa prawnego i psychologicznego na rzecz mężczyzn przeżywających problemy rodzinne, oraz rzecznictwa interesu prawnego tej grupy, jak i lobbyngu na rzecz zmian ustawodawczych, szczególnie w zakresie Kodeksu Rodzinnego i Opiekuńczego.

Fundacja w swojej działalności poradniczej, szczególnie koncentruje się na ich problemach wynikających z ograniczeniem kontaktów z dziećmi. W latach 2000 do 2002 dzięki dotacji Fundacji Stefana Batorego udzieliliśmy około 1500 porad prawnych i psychologicznych za pomocą maili, od 2006 r. dzięki środkom uzyskiwanym z Miasta st. Warszawy realizujemy z dużym powodzeniem poradnictwo w postaci indywidualnych spotkań z doradcą w biurze Fundacji, oraz porad telefonicznych. Od początku 2008 roku realizujemy w ramach europejskich środków przejściowych dla Polski (linia budżetowa PL2004/016-829.01.02.02- „Wzmocnienie działań dotyczących rzecznictwa i monitoringu”) projektu pt. „Rozwój poradnictwa dla mężczyzn przeżywających konflikt rodzinny i uczestniczących w sprawach w sądach rodzinnych (rozwoły/separacje, kontakty z dziećmi, alimenty) oraz rzecznictwo interesów tej grupy wobec wymiaru sprawiedliwości.”

Reprezentując interesy wyżej wymienionej grupy w 2002 roku włączyliśmy się w konsultację Ustawy o Równym Statusie Kobiet i Mężczyzn, proponując zapisy wyrównujące szanse mężczyzn – ojców w uzyskiwaniu bezpośredniej pieczy na małoletnimi dziećmi po ustaniu związku małżeńskiego lub partnerskiego.

Włączyliśmy się również w proces nowelizacji kodeksu rodzinnego i opiekuńczego i kodeksu cywilnego w zakresie władzy rodzicielskiej i kontaktów z dzieckiem Fundacja wydała i dystrybuowała trzy książki dotyczące tej problematyki „Tata.pl”, oraz „Zerwane Więzy” wydane dzięki środkom Pełnomocnika Rządu ds. Przeciwdziałania Dyskryminacji, oraz „Mężczyzna w Kryzysie” wydana dzięki dotacji z Środków Przejściowych dla Polski 2005

Nasz program spotyka się z dużym zainteresowaniem mediów, o czym świadczą wywiady w prasie i programy telewizyjne i radiowe prowadzone z naszym udziałem. Rośnie też akceptacja społeczna dla prowadzonych przez nas działań. W ostatnim czasie w efekcie spotkania roboczego z Rzecznikiem Praw Obywatelskich, uzyskaliśmy od RPO deklarację współpracy w ramach rzecznictwa praw mężczyzn/ojców w Polsce.

I. REZULTATY PROJEKTU:

Rozwój ogólnopolskiego poradnictwa dla mężczyzn przeżywających konflikt rodzinny

Cele projektu zostały zdefiniowane jako zapobieganie wykluczeniu informacyjnemu mężczyzn przeżywających kryzys rodzinny poprzez zwiększenie ich dostępu do informacji prawnej w postaci bezpłatnego, otwartego i profesjonalnego poradnictwa zwiększających ich świadomość prawną, oraz wsparcie psychologiczne. Kolejnym celem było również rzecznictwo interesów wyżej wymienionej grupy docelowej poprzez lobbing na rzecz zmian ustawodawczych i monitoring instytucji publicznych w zakresie poszanowania zasad równouprawnienia. Szczegółowe cele zostały określone jako:

- 1. Zwiększenie świadomości prawnej na temat praw i obowiązków mężczyzn w sytuacji rozwodu/separacji, izolacji od swoich dzieci, alimentów, poprzez zwiększenie dostępu do informacji publicznej**
- 2. Wyparcie z rynku usług doradczych nieprofesjonalnych i kosztownych usług zwiększających konfrontacyjne nastawienie mężczyzn do wymiaru sprawiedliwości**
- 3. Rzecznictwo interesu grupy docelowej poprzez monitoring instytucji publicznych (policja, sądy, Niebieska Linia i inne) oraz upublicznienia zawartych w raporcie końcowym informacje o negatywnych skutkach słabego, nieskutecznego prawa w zakresie Kodeksu Rodzinnego (problemy z egzekucją orzeczeń o kontaktach z dzieckiem).**
- 4. Lobbing na rzecz zmiany prawa w zakresie egzekucji orzeczeń o kontaktach z dzieckiem i procedur diagnostyczny prowadzonych przez Rodzinne Ośrodki Diagnostyczno Konsultacyjne.**
- 5. Zwiększenie zainteresowania mężczyzn przeżywających problemy rodzinne pozasądowymi sposobami rozwiązywania konfliktów - mediacjami.**
- 6. Popularyzacja postawy odpowiedzialnego ojcostwa (w tym przeciwdziałanie niealimentacji)**

Aby osiągnąć tak zdefiniowane cele zostały podjęte w ramach projektu następujące działania zgodnie z harmonogramem:

- 1. Kierownik Projektu wyszukał i wynajął odpowiednie pomieszczenia w Krakowie, Katowicach i Poznaniu na punkty konsultacyjne. W Krakowie podpisano umowę umożliwiającą bezpłatne korzystanie z przydzielonego Fundacji pomieszczenia w Miejskim Ośrodku Wspierania Inicjatyw Społecznych, w Katowicach umowę podpisano z Miejskim Ośrodkiem Pomocy Społecznej na korzystanie po preferencyjnych cenach z Ośrodkiem Terapii Rodzin, w Poznaniu nie udało się wynająć w pomieszczenia po możliwych do zaakceptowania kosztach, władze Poznania nie prowadzą też polityki lokalowej**

sprzyjającej rozwojowi projektów realizowanych przez ngo's, stąd spotkania grupy wsparcia odbywały się w wydzielonej Sali kawiarni Atmosfera, zaś porady prawne były udzielane w kancelariach współpracujących z nami adwokatów.

2. Kierownik Projektu wyszukał osoby o odpowiednich kwalifikacjach na stanowiska doradców prawnych udzielających porad w punktach konsultacyjnych, doradcy odpowiadającego na maile i doradcy prowadzącego infolinię prawną, oraz terapeutów prowadzących grupę wsparcia do 3 nowych punktów konsultacyjnych, oraz podpisał z nimi odpowiednie umowy.
3. Nie udało się zorganizować szkolenia dla wszystkich doradców i terapeutów z zakresu procedur obowiązujących w poradnictwie obywatelskim i prowadzenia dokumentacji na potrzeby projektu. Nie udało się uzgodnić dogodnego terminu dla wszystkich doradców i terapeutów na szkolenie stacjonarne w Warszawie. Szkolenie przeprowadził więc Kierownik Projektu – profesjonalnie przeszkolony wieloletni doradca Biura Porad Obywatelskich w Warszawie w każdym z miast z osobna w czasie swoich wizyt monitorujących.
4. Kierownik Projektu zorganizował działanie punktów konsultacyjne w 4 ośrodkach miejskich (Warszawa, Poznań, Katowice, Kraków). W wymienionych lokalizacjach prowadzono początkowo poradnictwo prawne w wymiarze 2 godziny tygodniowo. W Warszawie w biurze Fundacji porady prawne odbywały się 2 razy w tygodniu po 2 godziny. We wszystkich wymienionych lokalizacjach odbywały się raz w tygodniu spotkania grupy wsparcia dla mężczyzn przeżywających problemy rodzinne w wymiarze po 2 godziny w Krakowie, Poznaniu i Katowicach i 3 godziny w Warszawie. W punkcie warszawskim prowadzone ponadto poradnictwo telefoniczne przez 3 godziny tygodniowo i poradnictwo mailowe. Przygotowano i zaimplementowano na stronie WWW.wstroneojca.pl interaktywny system zapisów na porady prawne we wszystkich miastach, co znacznie uprościło i zautomatyzowało proces zapisów.
5. Kierownik Projektu podpisał umowę z prawnikiem pełniącym dyżur telefoniczny, oraz doradcą, który odpowiadał na maile napływające z całej Polski (i z zagranicy).
6. Praca doradców prawnych spotykających się z klientami w punktach konsultacyjnych, doradcy telefonicznego i doradcy odpowiadającego na maile, oraz terapeutów w ramach dyżurów we wszystkich 4 punktach konsultacyjnych przebiegała bez przeszkód w okresie od lutego (w

Warszawie od stycznia) do końca listopada 2009.

7. Kierownik Projektu w ramach monitoringu przebiegu projektu odbywał cykliczne wizyty w punktach konsultacyjnych i prowadził ocenę postępów w jego realizacji.

8. Kierownik Projektu po dokonaniu ewaluacji I fazy - Wdrożenia Projektu na podstawie danych w postaci ilości zgłoszeń klientów do poszczególnych punktów konsultacyjnych przygotował harmonogram dyżurów na kolejny kwartał. W Katowicach zwiększono liczbę przyjmowanych klientów wydłużając dyżur prawny do 2,5 godziny tygodniowo, a w Warszawie do 5 godzin tygodniowo. Na podstawie diagnozy potrzeb klientów dostarczono do poszczególnych punktów konsultacyjnych publikacje dotyczące psychologicznych aspektów kryzysu związku (3 bezpłatne numery pisma Charaktery) oraz broszury Fundacji Partners dotyczące ochrony dziecka podczas kryzysu związku i dotyczące mediacji rodzinnej. Na podstawie rozmów kontrolnych z klientami ocenie poddano fachowość doradców i terapeutów. Na skutek tego zdecydowano się zrezygnować ze współpracy z terapeutą w Krakowie i zatrudnić na to miejsce innego specjalistę.

Zakończenie Projektu. Kierownik Projektu dokonał końcowej ewaluacji projektu – zebrał wszystkie dane z ankiet, wyniki kontrolnych rozmów badających satysfakcję klienta, wnioski z rozmów z doradcami i własną ocenę na temat efektywności podjętych działań i zawarł je wraz z analizą i wnioskami końcowymi w raporcie.

Raport został przekazany wraz z raportem końcowym grantodawcy, przesłany mailowo urzędowi i instytucjom, który mają wpływ na kształt polityki rodzinnej Państwa, oraz organizacjom zajmującym się pokrewną problematyką, oraz opublikowany w Internecie na stronie WWW.wstroneojca.pl, która była dedykowana realizacji projektu i która była głównym kanałem promocji i dystrybucji informacji na temat projektu.

W trakcie trwania projektu udzielono 687 porad za pomocą maili (zakładaliśmy 800) i 1071 konsultacji indywidualnych (zakładaliśmy 510) i 196 konsultacji telefonicznych (zakładaliśmy 280). Udzielono więc 1954 porad prawnych (zakładaliśmy 1590). Każdy kontakt z prawnikiem był rejestrowany za pomocą karty sprawy. A kontakt z doradcą jest zapisany w bazie zapytań mailowych. Dysponujemy bazą rejestracyjną klientów, zapisanych na porady co umożliwił opracowany na potrzeby projektu system automatycznego zapisu na porady przez Internet.

Odbyło się 240 godzin w 120 sesjach terapeutycznych grupy wsparcia w których wzięło udział 460 uczestników (w Katowicach, Poznaniu, Krakowie).

Poza działaniami poradniczymi projekt zakładał również lobbing na rzecz zmian ustawodawczych i monitoring instytucji publicznych. W tym zakresie projekt przyniósł również znaczące rezultaty. Fundacja Akcja była wnioskodawcą wprowadzenia poprawki w kpc dotyczącej zmiany egzekucji orzeczeń w zakresie kontaktów z dzieckiem, która została wniesiona do Komisji Przyjazne Państwo Kierownik projektu uczestniczył trzykrotnie w zebraniach Komisji Przyjazne Państwo na przestrzeni od grudnia 2008 do lutego 2009. Na skutek inicjatywy Fundacji do Sejmu trafiła poprawka kpc w rzeczonym zakresie. W proces legislacyjny na tym etapie włączyła się Komisja Kodyfikacyjna Prawa Cywilnego, która w dalszych konsultacjach z Fundacją mających miejsce podczas spotkań zespołu ds. dyskryminacji ojców przy Pełnomocniku Rządu ds. Równego Traktowania przygotowała ostateczny kształt poprawki kpc w zakresie egzekucji kontaktów. Poprawka ta nabrała ostatecznego kształtu we wrześniu 2009 i zawiera w większość sugerowanych przez Fundację rozwiązań.

Od stycznia 2009 do końca listopada 2009 odbyły się 3 spotkania zespołu ds. dyskryminacji ojców, który został z inicjatywy Fundacji powołany przy Pełnomocniku Rządu ds. Równego Traktowania. W skład zespołu wchodzi przedstawiciele Rzecznika Praw Obywatelskich, Rzecznika Praw Dziecka, Min. Sprawiedliwości Min. Pracy Spotkania i organizacji pozarządowych. Spotkania były poświęcone obok problemu z egzekucją orzeczeń w sprawach o kontakty, problemom związanym z diagnostyką więzi rodzinnych prowadzonych przez Rodzinne Ośrodki Diagnostyczno Konsultacyjne. Na skutek naszych interwencji Ministerstwo Sprawiedliwości podjęło się zbadania sytuacji w RODk-ach i opracowało raport na temat poziomu diagnostyki prowadzonej tam na zlecenie sądów.

Fundacja podjęła się również interwencji dotyczącej dyskryminacyjnych zapisów w opisach form przemocy domowej zamieszczonych na stronach Niebieskiej Linii, które jednoznacznie sugerowały, że mężczyzna nie może być ofiarą a jedynie sprawcą przemocy domowej, co nie odpowiada wynikom badań naukowych prowadzonych na całym świecie, oraz przeczy praktyce poradniczej prowadzonej przez Fundację między innymi w ramach niniejszego projektu.

Podjęliśmy się również wyeliminowania z rynku informacyjnego inicjatywy pseudoinformacyjnych i pseudopradniczych, żerujące na braku fachowych informacji na temat tak zwanych „praw ojca”. Skala podjętych przez nas działań – poradnictwo, wsparcie psychologiczne, lobbing i monitoring instytucji publicznych, co przełożyło się bezpośrednio na zainteresowanie mediów tą problematyką, a w dalszej konsekwencji władz państwa. To zwiększone zainteresowanie rzeczona

problematyką sprawiło również, że doszło do spontanicznego samoorganizowania grup mężczyzn, uważających się za dyskryminowanych i tak jak na początku 2008 roku można było mówić o kilku stowarzyszenia „ojcowskich” to pod w połowie roku 2009 było już kilkanaście aktywnych organizacji i grup nieformalnych, które działały pod szyldem „obrony praw ojców”. We wrześniu 2009 roku doszło do spotkania liderów rzeczonych organizacji z przedstawicielami Min. Sprawiedliwości.

Trzeba przyznać szczerze, że tych konsekwencji nie przewidzieliśmy i można powiedzieć, że przez nasze działania doprowadziliśmy do zaktywizowania do działania grupy działające niegdyś pod szyldem Stowarzyszenia Praw Ojców, które wiodą prym w dezinformowaniu mężczyzn co do ich praw i nastawianiu ich konfrontacyjnie do wymiaru sprawiedliwości upatrując w nim źródło wszelkich krzywd. Pozytywną stroną jednak naszej aktywności w ramach projektu było równoczesne zwiększenie profesjonalizmu działania 2 organizacji, które zaprosiliśmy do współpracy w ramach Forum na Rzecz Odpowiedzialnego Ojcostwa to jest Centrum praw Ojca i Dziecka i Stow. na rzecz Równouprawnienia i Poszanowania Praw. W tym obszarze doszło więc do połowicznego sukcesu.

Grupy wsparcia prowadzone przez profesjonalnych terapeutów i porady prawne prowadzone przez aktywnych zawodowo adwokatów wpływały nie tylko na zwiększenie wiedzy mężczyzn o swoich prawach i obowiązkach wpływających z prawa rodzinnego, ale też na urealnienie ich oczekiwań co prowadziło często do konstruktywnych rozwiązaniu problemów rodziny. Promowaliśmy podczas projektu możliwości pozasądowych rozwiązań problemów, jakie dają mediacje. Podjęliśmy współpracę w tym zakresie z Ośrodkiem Mediacyjnym Fundacji Partners, który dostarczył nam wydane przez siebie broszury na temat mediacji.

KATEGORIE ZGŁASZANYCH PROBLEMÓW

Najczęściej powtarzającymi się w poradach kategoriami problemów były:

- kontakty z dzieckiem 40% wszystkich

- inne problemy 27 % wszystkich

(w tym ustalenie/zaprzeczenie ojcostw, sprawowanie władzy rodzicielskiej, sprawy majątkowe, wyjazdy z dzieckiem za granicę, znęcanie się psychiczne/fizyczne nad małżonkiem, oskarżenia o molestowanie)

- alimenty 18,5 % wszystkich

- rozwód 14,5% wszystkich

W powyższej statystyce uwzględniono dominujące/główne dla porady problemy. Każda porada odpowiada jednemu – głównemu problemowi zgłoszonemu przez klienta. Zapewne bardziej rozbudowana statystyka, oparta na wszystkich problemach zgłoszonych podczas porady byłaby bardziej reprezentatywna, wymagałoby to jednak stosowania bardziej precyzyjnego formularza karty rejestracyjnej klienta, co rozważymy na dalszym etapie wdrażania projektu. Tak opracowana statystyka zgłaszanych podczas porad głównych problemów daje jednak obraz tego z jakimi głównie problemami stykają się mężczyźni przeżywający kryzys rodzinny.

PODSUMOWANIE

Najistotniejszą refleksją nasuwającą się na skutek analizy danych zebranych podczas realizacji powyższych projektów jest to że, w wypadku rozstania, czy ostrego konfliktu rodzinnego wciąż powtarza się ten sam smutny scenariusz, pełen gwałtowności i niekończących się wzajemnych żalów. Dotyczy to ludzi ze wszelkich kręgów i środowisk, stając się, jak sądzę z wolna ikoną naszych czasów.

Jedną z przyczyn tego stanu rzeczy jest niewątpliwie to, że coraz gorzej jesteśmy przygotowani do świadomego pełnienia ról partnerskich. W coraz mniejszym stopniu rozumiemy swoje wzajemne potrzeby, które przecież ulegają zmianie wobec zmieniających się realiów społeczno-ekonomicznych.

Bezradność ta sprzyja uruchamianiu niedojrzałych, eskapistycznych postaw w sytuacji kryzysu związku i sprawia, że problemy, które powinny nas prowokować do szukania odważnych i twórczych kompromisów, prowadzą do obarczania się nawzajem winą i w efekcie do rozstania.

Ten scenariusz rozstania nabiera szczególnie dramatycznego przebiegu, gdy do czynienia mamy z dziećmi pochodzącymi z rozpadającego się związku. To one właśnie często przenoszą na siebie cały ciężar rozstania rodziców.

Dorośli najczęściej wręcz machinalnie wciągają dzieci w rozgrywkę między sobą, nie bacząc na to, jak w konsekwencji odcisnie się to na ich psychice. Typowej dla „rozvodu po polsku” walce o dziecko sprzyjają nieprecyzyjne zapisy prawne, które dotychczas regulowały formę orzekania o opiece nad dzieckiem po rozstaniu rodziców. Sytuacja ta ma szansę ulec zmianie Dzięki za wszystko nowelizacjom kodeksu rodzinnego i opiekuńczego i kodeksu postępowania cywilnego w procese których Fundacja brała aktywny udział.

Dziś kiedy znowelizowane zapisy kro umożliwiające rozstającym się rodzicom samodzielne ustalenie podziału sprawowania władzy rodzicielskiej włącznie z określenie miejsca zamieszkania dziecka weszły w życie, a nowelizacji kpc w zakresie skutecznienia

egzekucji kontaktów orzeczonych sądownie, do czego przyczynił się niniejszy projekt, można mieć nadzieję, że znany chociażby z filmu Lesickiego „Tato” scenariusz rozwodu stopniowo będzie odchodził w zapomnienie.

Podsumowując efekty, jakie projekt przyniósł dla Fundacji trzeba podkreślić, że zasadnicze znaczenie miało dla nas to, że marka Fundacji i prowadzonego przez nas portalu wstroneojca.pl stały się dużo lepiej rozpoznawalne. Docierają do nas sygnały, że coraz więcej podmiotów poradniczych odsyła do nas swoich klientów. Spora jest również grupa klientów, którzy trafili do nas z polecenia osób, które wcześniej skorzystały z naszych usług.

Istotne dla nas było również kontynuowanie współpracy Rzecznikiem Praw Obywatelskich, Rzecznikiem Praw Dziecka i praca w Międzyresortowym Zespole ds. Przeciwdziałania Dyskryminacji Ojców powołanym przez Panią Minister Elżbietę Radziszewską, oraz współpraca z Departamentem Kobiet, Rodziny i Przeciwdziałania Dyskryminacji w Ministerstwie Pracy. Podsumowując realizacja projektu była dla nas jako dla organizacji dużym sukcesem organizacyjnym, który wzmocnił nas również kadrowo, mamy nadzieję, że dzięki realizacji kolejnych projektów uda się nam rozwinąć ten potencjał organizacyjny jeszcze bardziej.

II. REZULTATY PROJEKTU:

Ośrodek Wsparcia Więzi Rodzinnych

Zaplanowane cele projektu zostały częściowo osiągnięte. Pojawiły się niestety trudności z realizacją zaplanowanych w projekcie monitorowanych spotkań rodziców z dzieckiem pod opieką psychologa na terenie Ośrodka Wsparcia Więzi Rodzinnych. Było to spowodowane trudnościami lokalowymi. Fundacja w kwietniu 2009 pozyskała z zasobów urzędu dzielnicy śródmieście bardzo korzystnie położony. Niestety w tydzień po podpisaniu umowy i objęciu lokalu, przejął go były właściciel, który oświadczył, że niw widzi możliwości kontynuowania współpracy z Fundacją i ma zamiar wynająć lokal na działalność komercyjną po znacznie wyższym czynszu. W związku z tym od maja trwały dalsze poszukiwania lokalu dla Fundacji. Dopiero we wrześniu udało nam się pozyskać odpowiedni lokal z zasobów WAM na ul. Opaczewskiej 19 na Ochocie, który zaczęliśmy remontować. We wrześniu jednak podpisaliśmy umowę z zespołami przedszkolnymi AMO, które posiadają wyposażone i przystosowane dla potrzeb dzieci lokale na Kabatach i Mokotowie i rozpoczęliśmy pracę Ośrodka i monitorowane spotkania z psychologiem w lokalach AMO, które zostały nam udostępnione w godzinach wieczornych i w weekendy. W tych terminach bowiem najchętniej rodzice chcą się spotykać z dziećmi pod nadzorem psychologa. Od początku listopada przenieśliśmy realizację projektu do naszej nowej siedziby na ul. Opaczewskiej 19, gdzie realizowany był projekt do 31.12.2009. Na potrzeby realizacji wyposażyliśmy da sąsiadujące ze sobą pomieszczenia w lustro wenecki i zamontowaliśmy monitoring pozwalający nagrywać przebieg spotkania rodzica z dzieckiem. Lokal Fundacji jest teraz jednym nielicznych w Warszawie, który spełnia pełne wymogi monitorowanych spotkań dziecka z rodzicem, jak i przesłuchać dzieci w komfortowych warunkach. Inne pomieszczenie zostało przeznaczone na spotkania grupy wsparcia i porady prawne.

Realizację więc monitorowanych spotkań rozpoczęliśmy na przełomie września i października 2009. Ponieważ spowodowało to niewykorzystanie wszystkich środków przeznaczonych na wynagrodzenie psychologa zwróciliśmy się do BPS o przesunięcie środków w ramach kosztów merytorycznych przyznanych na realizację zadania. W ograniczony stopniu środki te zostały przesunięte na mocy Aneksu do umowy. Jednak część środków przeznaczonych na wynagrodzenie dla psychologa nie zostało wykorzystanych.

Projekt w zakresie prowadzenia grup wsparcia i porad prawnych przebiegał w zakładanym przez harmonogram tempie. Fundacja od prowadziła grupę wsparcia i porady prawne nieprzerwanie od 01.02.2009 do końca września w wynajmowanym biuro, przy ul. Astronomów 3 lok.409. Od października porady i grupa zostały przeniesione do nowej siedziby na ul. Opaczewską 19

Zainteresowanie programem porad prawnych okazało się być duże i klienci zapisywali się się mniej więcej z tygodniowym (lub więcej) wyprzedzeniem. Zapisy są prowadzone przez automatyczny system zapisów zawarty na stronie WWW.wstroneojca.pl który pozwala na bezobsługową rejestrację.

2. Opis wykonania zadania (działań lub efektów zawartych w ofercie organizacji pozarządowej)

Aby osiągnąć wyznaczone cele koordynator podjął się promocji projektu, w tym celu dwukrotnie rozsyłana była informacja prasowa o programie do gazet portali internetowych i rozgłośni radiowych, czego efektem były artykuły w Dzienniku (2

artykuły). Koordynator ponadto wystąpił w programach telewizyjnych TV Polsat, TVP program 2, oraz udzielił wywiadów do rozgłośni Polskiego Radia PR2, Trójka, Tok FM o realizowanym projekcie. Informacje o projekcie są dostępne na stronach internetowych WWW.wstroneojca.pl, WWW.prawaojca.org WWW.rowneprawa.org Informację w formie plakatów u ulotek są również dostępne w sądzie Rejonowym dla Miasta Warszawy.

Najwięcej klientów zgłaszało się do nas po znalezieniu informacji w Internecie, druga co do liczebności grupą naszych klientów były osoby, które znalazły informacje o naszym projekcie w prasie i telewizji, w dalszej kolejności trafiają do nas osoby, które zapoznały się z naszą ulotką lub plakatem, reszta klientów trafiła do nas po uzyskaniu informacji od klientów wcześniej korzystających z naszych usług.

W czasie jednego lub dwu pół godzinnego dyżuru prawnik przyjmuje od 5 do 6 klientów we wtorki i czwartki od 17.30 do 20 (od listopada we wtorki poniedziałki). Klienci po udzielonej poradzie wypełniają anonimową ankietę, która określa ich wiek, miejsce zamieszkania i rodzaj problemu.

Jeśli chodzi o grupę wsparcia, to jedna sesja trwa od 3 do 3,5 godzin i odbywa się w środy od godziny 18. W sesjach grupy wsparcia uczestniczyło od 4 do 14 osób. W bieżącym roku zainteresowanie uczestnictwem w grupie znacznie wzrosło, co wymogło na nas konieczność zmiany siedziby. Zgłaszające się osoby podpisują się na liście obecności, a ze spotkań socjoterapeuta moderujący grupę prowadziły szczegółowy zapis, który posłuży po zakończeniu projektu do rozbudowanego raportu na temat rodzajów problemów rodzinnych zgłaszanych przez mężczyzn, mieszkańców Warszawy.

3. Informacje o beneficjentach zadania (liczebność, charakterystyka ze względu na istotne dla realizacji zadania cechy, np. wiek, płeć, miejsce zamieszkania, status materialny)

Do 31.12.09 odbyło się 283 porad prawnych (z czego 100 w ramach projektu) w ramach dwóch tygodniowo dwupółgodzinnych. Na realizację projektu (poradnictwa prawnego w Warszawie, Krakowie, Poznaniu i Katowicach) Fundacja uzyskała również dotację z Funduszu dla Organizacji Pozarządowych, co pozwala nam na udzielenie większej ilości porad prawnych niż zakładano w umowie podpisanej z Urzędem miasta st. Warszawy

Odbyło się również 46 trzygodzinnych sesji grupy wsparcia, w których wzięło udział ogólnie 340 uczestników.

W ramach Ośrodka Wsparcia Więzi Rodzinnych psycholog przepracował 41 godzin prowadząc 19 dwugodzinnych monitorowanych spotkań rodzica z dzieckiem oraz 3 godziny spotkań z rodzicami ustalając zasady udziału w projekcie monitorowanych spotkań.

4. Wymierne rezultaty realizacji zadania

Do wymiernych rezultatów zadania należy zaliczyć umożliwienie mężczyznom – mieszkańcom Warszawy uzyskanie bezpłatnej porady z zakresy prawa rodzinnego. Wysoka jakość porad świadczonych przez naszego prawnika-adwokata doświadczonego w sprawach rodzinnych i współpracującego z Fundacją od kilku lat sprawia, że zainteresowanie poradami jest bardzo duże. Ponieważ we wcześniejszych latach często dzwoniły do nas osoby z innych miast Polski, gdzie podobne programy nie istnieją,

postanowiliśmy uruchomić podobne punkty konsultacyjne w Poznaniu i Krakowie. Dzięki dotacji z Środków Przejściowych dla Polski udało nam się uruchomić poradnictwo prawne w tych miastach. Klientom spoza Warszawy udzielana jest poza tym porada telefoniczna i za pomocą maila.

Również sesje grupy wsparcia cieszą się rosnącym dużym zainteresowaniem. Do reguły należy, że okresowo kilka osób staje się stałymi uczestnikami spotkań, na których mogą przeanalizować przebieg i przyczyny kryzysu swojego związku i uzyskać wsparcie od osób przeżywających podobne problemy. Po uzyskaniu satysfakcjonującej pomocy i rozwiązaniu swoich problemów przestają się pojawiać lecz ich miejsce zajmują kolejne osoby. Całość programu, to jest porady prawne i wsparcie pomaga zgłaszającym się do nas mężczyznom lepiej radzić sobie z negatywnymi skutkami kryzysu rodzinnego, co niewątpliwie wpływa w pozytywny sposób na ich poziom funkcjonowania społecznego.

Jako jedna z niewielu organizacji w Warszawie oferujemy możliwość monitorowanych spotkań rodziców z dziećmi, z którymi na codzie mają ograniczony kontakt. Jako jedyna organizacja do monitoringu używamy nowoczesnych metod rejestracji i nagrywamy każde spotkanie, co może być istotne dla sądu, który rozpoznawał będzie sprawę o kontakty danego rodzica z dzieckiem.]]]

Program, jako unikalny na skalę kraju wzbudza spore zainteresowanie mediów, o czym świadczy wiele artykuły prasowe i audycje radiowe i telewizyjne.

Coraz częściej zgłaszanym problemem zarówno podczas porad prawnych, jak i grupy wsparcia jest brak możliwości pogłębiania więzi ojców z dziećmi, z którymi z różnych przyczyn kontakty zostały zerwane. Istnieje więc naszym zdaniem potrzeba dalszego rozszerzenia naszego projektu o tego rodzaju usługi.

5. Rola partnerów w realizacji zadania (ze szczególnym uwzględnieniem organów administracji publicznej)

Największą rolę w propagowaniu programu odegrało Stowarzyszenie Centrum Praw Ojca i Dziecka, które kieruje do nas trafiających do ich biura klientów oraz Biuro Spraw Społecznych Urzędu m.st. Warszawy, które udostępniło nam listę organizacji pomocowych współpracujących z BSP, do którego skierowaliśmy informacje o naszym projekcie.

Media, które włączyły się kampanię promocyjną: Dziennik, Gazeta Stołeczna, Radio Tok Fm, Radio Plus, Radio Kampus, PR program 2, PR program 3, TVP program 2

III. REZULTATY PROJEKTU:

FamilyLaw.pl. System informacji prawnej z zakresu prawa rodzinnego dla obywateli państw trzecich

Celem głównym zdefiniowanym w projekcie było aktywne działanie na rzecz integracji obywateli państw trzecich w polskim społeczeństwie poprzez stworzenie całościowego systemu dostępnej, aktualnej i łatwo przyswajalnej (poprzez moduł e-learningowy) informacji w językach imigrantów na temat obowiązującego w Polsce prawa rodzinnego oraz opiekuńczego, w tym na temat zawierania związków małżeńskich z obywatelami Polski oraz praw związanych z opieką nad dziećmi, a także na temat specyfiki polskiej kultury i uwarunkowań międzykulturowych.

Cel ten został w 100% osiągnięty i dzięki aplikacjom internetowym obywatele państw trzecich mogą zapoznać się z istotnymi integracji z polskim społeczeństwem informacjami przebywając jeszcze na terenie kraju pochodzenia, jak i już w Polsce i w ten sposób lepiej przygotować się do pobytu w naszym kraju.

Innym zdefiniowanym celem było wsparcie obywateli państw trzecich w kontaktach z polskimi urzędami – poprzez przygotowanie artykułów oraz przejrzystej broszury informacyjnej na temat praw im przysługujących oraz sposobów ich egzekwowania. Cel ten został również osiągnięty w pełni.

2. Lista osób zaangażowanych w realizację projektu (w tym wolontariusze) wraz z informacją nt. funkcji pełnionej w projekcie:

W realizację projektu zaangażowane były następujące osoby współpracujące na stałe z Fundacją:

Robert Kucharski – Kierownik Projektu

Joanna Zwierzchowska – Asystent Kierownika Projektu

Urszula Czupryjak – Księgowa

Cezary Skwara – autor publikacji specjalistycznych

Dominika Cieślakowska – autor publikacji specjalistycznych

Dominika Kurstak – tłumacz

Maksym Kucharski – Tłumacz

Marzena Zawrotniak – autor analizy problemów

Joanna Szczepaniuk – tłumacz

Ngo Van Tuong – tłumacz, wolontariusz zajmujący się dystrybucją broszury

3. Szczegółowy opis udziału partnerów w realizacji projektu (opis powinien zawierać: (a) aspekt finansowy; np. kwoty uzyskane w ramach projektu lub wkład finansowy i rzeczowy wniesiony do projektu; (b) aspekt merytoryczny: zadania zrealizowane przez partnerów)

Projekt nie zakładał współpracy partnerskiej, jednak zostało nawiązane porozumienie o współpracy z Fundacją Transkultura i Dialog Międzykulturowy w zakresie dystrybucji wielojęzycznej broszury familylaw.pl skierowanej do obywateli państw trzecich w Polsce. Fundacja Transkultura podjęła się dystrybucji 500 szt. broszury

4. Komentarze na temat możliwej synergii/uzupełniania się z innymi działaniami realizowanymi na poziomie europejskim, krajowym lub lokalnym (w tym znaczenie i wpływ projektu na system pomocy cudzoziemcom na poziomie krajowym):

Projekt uzupełnia wszystkie dotychczasowe działania prowadzone na rzecz cudzoziemców w Polsce poprzez ułatwienie cudzoziemców, w tym głównie będącym w związku małżeńskim z polskim obywatelem zapoznanie się z systemem prawa rodzinnego. Z naszej wiedzy wynika, że jest to pierwszy projekt, który jest skierowany do cudzoziemców ułatwiający integrację w obszarze życia rodzinnego.

5. Opis innowacyjnych aspektów projektu:

Portal jest pierwszą znaną nam inicjatywą tak łatwo dostępną i tak dobrze upowszechnioną, która umożliwi cudzoziemcom pochodzącym z różnych obszarów językowych zapoznać się we własnym języku z prawem rodzinnym i z różnymi aspektami życia rodzinnego w kraju do którego wyemigrowali (w tym wypadku w Polsce) , co w zacyym stopniu powinno pomóc im w integracji ze społeczeństwem

6. Opis wszelkich ponadkrajowych działań lub oddziaływań projektu:

Promocja projektu polegała na zamieszczeniu reklamy google adwords w Internecie we wszystkich językach na które jest przetłumaczony portal, tak by docierały do obcokrajowców przebywających jeszcze w swoich ojczystych krajach, zachęcając ich do zapoznania się z problematyka polskiej rodziny i praw rodzinnego.

7. Szczegółowy opis problemów napotkanych podczas realizacji projektu:

Po zamieszczeniu głównych tekstów merytorycznych na portalu i uruchomieniu modułu automatycznych tłumaczeń, okazało się, że portal choć czytelny nie jest w pełni użyteczny dla obcokrajowców, bowiem tłumaczenia automatyczne są na tyle nieprecyzyjne, że zamazują sens poszczególnych tekstów, co jest szczególnie ważne w opisach rozwiązań prawnych. Dlatego zdecydowaliśmy się przetłumaczyć wszystkie treści na portalu, włącznie z dokładnym tłumaczeniem menu, tak aby użytkownicy portalu dostali precyzyjna informację. Było to możliwe dzięki wynegocjowaniu korzystniejszych cen za tłumaczenia niż przyjęliśmy we wniosku. W efekcie powstał w pełni funkcjonalny , dokładnie przetłumaczony portal w 8 językach, co znacznie zwiększy jego zakres oddziaływania, niż gdyby miał być tylko dostępny dla obcokrajowców w tłumaczenia automatyczne.

Wyczerpanie się środków własnych Fundacji w oczekiwaniu na I ratę dotacji i niemożność uregulowania w zakładanym terminie wszystkich zobowiązań finansowych (szczególnie dotyczy t tłumaczeń) sprawiła, że zagrożone jest zrealizowanie działania w postaci pilotażowej infolinii prawnej. Uruchomienie infolinii ma sens po zakończeniu wszystkich prac na portalu i rozpoczęciu promocji. Więc jednym możliwym rozwiązaniem dla dobra realizacji projektu jest przesunięcie działania infolinii na styczeń i lutu 2010, bez zwiększenia obciążeń budżetowych, lub rezygnacja z uruchomienia infolinii, co by wiązało się ze zmianą w budżecie i zmniejszeniem wartości całego projektu i dotacji.

Przy wprowadzeniu tej pierwszej zaproponowanej zmiany jesteśmy jednak w stanie zrealizować projekt w zakładanym kształcie z 2 miesięcznym opóźnieniem.

Przy realizacji napotkaliśmy na kilka nieprzewidzianych problemów – głównie z okresowym brakiem funduszy w oczekiwaniu na I ratę dotacji, co wpłynęło na powstanie pewnych opóźnień w realizacji, oraz z koniecznością tłumaczenia większej niż wstępnie

przewidzieliśmy ilości tekstów.

8. Szczegółowy opis jak zapewniono widoczność współfinansowania projektu w ramach EFI [oraz budżetu państwa]. (Proszę załączyć kopie wszelkich publikacji związanych z projektem, artykułów prasowych itp.):

Załączamy broszurę informacyjną Family law In Poland, zrzuty z ekranu obrazujące wygląd portalu WWW.familylaw.pl i kopię artykułów, które ukazały się w prasie na temat projektu, oraz raporty przygotowane przez agencję Highlite PR, która zajmowała się promocją projektu

9. Szczegółowy opis ewaluacji i monitoringu projektu (np. ewaluacja wewnętrzna lub zewnętrzna, system zapewnienia jakości, przechowywania dokumentów, system dalszego badania uczestników projektu, itd.). Uwaga: Kopie raportów z ewaluacji zewnętrznej powinny zostać dołączone do raportu końcowego.

Głównym celem ewaluacji wewnętrznej było podnoszenie jakości oraz ocena skuteczności i efektywności działania. Ewaluacja miała charakter stały, wiązała się z bieżącym monitoringiem i ewaluacją prowadzonych przez projekt prac w celu identyfikowania pojawiających się problemów i ich przyczyn oraz wprowadzania działań korygujących. W połowie trwania projektu przeprowadzono ewaluację mid-term a pod koniec trwania projektu ewaluacja ex post. Ewaluacja wewnętrzna skupiała się głównie na ocenie stopnia zgodności realizowanych działań z założeniami programu, sprawności zarządzania projektem i skuteczności działania

Na podstawie wymienionych powyżej założeń określono następujące odnoszące się do poszczególnych obszarów działania projektu pytania kluczowe:

- Czy zadania cząstkowe zostały przeprowadzone zgodnie z harmonogramem działań?
- Jak oceniana jest przez projektodawcę jakość komunikacji zewnętrznej z instytucją wdrażającą?
- Czy stworzony portal internetowy spełnia oczekiwania beneficjentów?

Czy stworzony portal internetowy przyczyni się do wzrostu zainteresowania problematyką związaną z emigrantami z państw trzecich i w ogóle cudzoziemcami w Polsce?

- Czy działania promocyjne i informacyjne przyczyniają się do zwiększenia dostępności projektu?

Projekt był oceniany według następujących kryteriów:

zgodność z założeniami programu

zgodność z założonym harmonogramem działań

sprawność działania na poziomie organizacyjno-zarządczym projektu

skuteczność stopnia realizacji założonych celów

W projekcie zastosowane zostanie multimetodyczne podejście badawcze, polegające na łączeniu wielu metod/technik ewaluacyjnych:

- wywiady swobodne z beneficjentami projektu (obywatele państw trzecich)
- wywiady swobodne z pracownikami i współpracownikami w tym wolontariuszami w projekcie
- analiza dostępnej dokumentacji

10. Ogólna ocena projektu:

Na skutek realizacji projektu powstało 130 stron tekstów języku polskim, które zostały przetłumaczone na 8 języków dając w sumie 1063 strony tłumaczeń. Teksty zawierają zwartą i precyzyjną informację dotyczącą wszystkich aspektów polskiego prawa rodzinnego i zwyczajów panujących w polskich rodzinach, które pomogą większości obywatelom państw trzecich przebywających w Polsce w lepszej integracji z naszym społeczeństwem

Projekt budzi duże zainteresowanie wśród przedstawicieli obywateli państw trzecich i ekspertów pracujących z cudzoziemcami. Upewnia nas to, że będzie bardzo potrzebnym narzędziem, wokół którego można będzie osadzić wiele projektów – na przykład poradnictwo dla Obywateli Państw Trzecich, moduł społecznościowy, serwis prasowy itd.

11. Uwagi na temat zarządzania projektem przez WWPE:

Komunikację z WWPE oceniamy dobrze. Ocena wniosku o płatność drugiej raty przebiegał bardzo sprawnie. Pracownicy wyznaczeni do kontaktu ze strony WWPE odznaczali się wysokim stopniem profesjonalizmu, sprawnością i poświęceniem kontaktując się z Fundacją nawet poza godzinami pracy. Wielką niedogodnością jest jednak przekazywanie środków na realizację projektu. Pierwsza rata dotacji wpłynęła na konto dopiero po czterech z sześciu przewidzianych na realizację projektu miesięcy. Upłynęło więc 2/3 okresu realizacji projektu zanim uzyskaliśmy I ratę dotacji, co w znaczący sposób wpłynęło na harmonogram realizacji projektu. Druga rata wpłynęła na nasze konto na tydzień przed zakończeniem projektu, co również nie ułatwiło realizacji projektu.

Fundacja Akcja
Rozalińska 12, 01-475
WWW.fundacjaakcja.pl
WWW.rodzina.sos.pl
WWW.wstroneojca.pl
WWW.familylaw.pl
Tel. 0604939933
Fax 223983989
Mail: biuro@fundacjaakcja.pl